

Na počátku

Převod materiálu

Jonatan Hudec

Pořadí v lekci

5

Téma

Báseň o počátku světa nevypráví o tom, jak svět vznikl, ale k čemu vznikl. Všechno s čím se v životě ve světě kolem nás setkáváme, v nás může vzbuzovat velký údiv a také vděčnost za celé stvoření.

Cíle

- Děti zkusí pochopit, že svět, ve kterém žijeme, je dobrý. Máme za co být vděční.
- Starší děti dojdou k tomu, že báseň o stvoření nejsou fakta, ale verše, podobenství, které slouží k učením, jak se zkoušet dívat na svět s vděčností, navzdory všemu špatnému, s čím se v něm setkáváme.

Pro učitele

Poznámky k příběhu

(Komentáře k prvním kapitolám knihy Genesis jsou na celé knihy, proto je zde uvedeno vše jen ve zkratce.)

- Na počátku — berešit, též hebrejský název knihy Genesis. První slovo celé Bible.
- Stvořil: U tohoto slova v hebrejštině je podmínkem vždy Bůh, je převodcem stvořených věcí, je na jejich počátku, k němu tady jsou. Zároveň to má něco společného s požehnáním. Např. povolání a požehnání Abrahama je jakési pokračování stvoření.
- Nebe a země: Jsou jevištěm, kde se budou odehrávat dějiny Boha a lidí. Znáí celý vesmír, prostor viditelný i neviditelný, prostor, kterému bude dán řád.
- Pusto, prázdno, tma nad propastnou téní: To jsou výrazy pro nicotu, prostor bez života, přenesen i hořkost, prázdnota života beze smyslu.
- Duch Boží: Možná přeložit jako velký vítr, pak by rozšiřoval ten chaos o další negativní nádechy onoho stavu před tvořením. Pokud zstaneme u vznášení Ducha Božího, může znamenat Boží bdění a ochranu, vznášení se nad tím vším chaotickým, beztvárným a beznadějným, jako orel dohlízející na svá mláďata v letu.
- I řekl Bůh: Mluvit a být, slovo a věc, to je pro Izraelce totéž. I lidská slova mají moc ovlivňovat skutečnost.
- 1.–6. den: *první den* — Buď světlo — nejde o světlo slunce a měsíce, to bude stvořeno až čtvrtého dne. Světlo znázorňuje Boží přítomnost ve světě. Světlo do temných dnů. Dobro uprostřed té pusté a prázdné země. Světlo je dobré, splňuje, co se od něj čeká, má svítit. Oddělil světlo a tmu, tj. stvoření času, dne a noci. *Druhý den*: stvoření prostoru — tehdejší představa prý byla — země, jako rovná plocha, pod tím podsvětím, nad tím nebe (obloha), klenba spojující na sloupech a všechno obklopoval praoceán. Klenbou vznikl prostor. *Třetí den*: oddělení vody a pevné země, moře a souše. Souše ovšem bude dobrá, teprve když se zazelená rozmanitými druhy bylin a stromů... *čtvrtý den*: světla na nebeské klenbě jsou jakýmisi lampičkami, které mají vládnout ve dne i v noci, slouží k požitání času, dne a let, oproti ostatním národům v nich Izrael nevidí žádné božstvo. *Pátý den*: rozmanité druhy zvířat ve vodě i ve vzduchu. Ty navíc dostávají požehnání, které je tady spojeno s plozením potomků. *Šestý den*: zemská zvířata a pak ve stejný den, konečně přichází vrchol stvoření — člověk.

- **Obraz Boží:** Pro okolní národy to byl pouze král, který zobrazoval, nebo byl jakýmsi ztřeštěným, reprezentantem Božím na zemi. V tom je asi nejsilnější moment židovské teologie, že v téhle básni se toto pojetí boží, rozšiřuje na každého, demokratizuje. Obrazem Božím je každý člověk. Být jím je zároveň úkol člověka.
- **Jako muže a ženu — ploďte a množte se a panujte —** Boh člověka oslovil a svěřil mu úkol panovat nad vším, co se na zemi hýbe. Člověk je Bohu odpovědný za svou správu země, za to, jak dobře o svěřené pečuje. Má i plodit, tedy nejen rozmnožovat se, ale být plodný, rozvíjet se, vymýšlet nové věci, být kreativní. Jako muže a ženu, tedy lidé se od sebe nějak odlišují, ale zároveň jsou stvořeni k partnerství. Potřebují mít protějšek a oporu, nebýt sami.
- **Byliny za pokrm:** Boh zabezpečuje člověku potravu. To je také revoluční myšlenka oproti mezopotamskému pohledu, kde člověk naopak zajišťoval potravu bohům. Zákaz jíst maso se tu ovšem neobjevuje. Prozatím se sice předpokládá vegetariánství, ale například už v Gn 9,3 je výslovně konzumace masa dovolena. A zřejmě už i předtím se jaksi předpokládá, že se maso jedlo — vláda nad zvířaty, kožené suknice při vyhnání z ráje, Ábel pastevcem...
- **Sedmý den:** Šabat, den odpočinku. Člověk nežije proto, aby pracoval, ale pracuje, aby žil. Má umět pěstet, nebo — byť jen dočasně — ukončit práci. Což je také jeden z významů slovesa Šabat.

K tématu období díkyinění za úrodu: Nejzřejmější je motiv vděčnosti za stvoření. Je nám darováno, máme ho tu k dispozici a k užitku, máme za něj odpovědnost, starost o něj. Přináší nám dobré plody, jsme z něj živí. Druhý taktéž silný motiv je odpočinek. Žně: to je také mnoho práce takzka bez zastavení. Je důležité si uvědomit, že jsou i jiné věci než práce, že je potřeba někdy pěstet. To bude ovšem tématem příští lekce.

Úskalí

Úskalí kreacionistické teorie nemusím zmiňovat. Snadno se mu dá vyhnout tak, že první zprávu o stvoření nazveme písní, básní, podobenstvím o tom, k čemu svět vznikl.

Obraz Boží: neznamená, že je člověk Bohu fyzicky podobný, nebo naopak, že je Boh podobný člověku. A? Bible ve svém mluvení o Bohu používá často výrazy lidské (otec, matka, král, pastýř, mluví, slyší...), i části těla (ruka, dlaň, rameno, tvář, oko...) ukazuje tím pouze na určité momenty z naší skutečnosti. Jinak se o něm totiž hovořit nedá, neznáme ten jeho jiný svět, ze kterého bychom mohli jiné přímý brát.

Muž a žena: jsou obrazem Božím mimo jiné právě pro ten láskyplný vztah, který mezi nimi bývá k vidění. Stejně je takový vztah, který zrcadlí Boha, vidět v přátelství, i v lásce dvou lidí stejného pohlaví, v rodičovské lásce, atd. Důležité si nesmí odnést, že jiná než heterosexuální varianta mezilidských vztahů je zvrácená i defektní.

Odkazy

Genezis, komentár k Starému zákonu. Kolektiv autorů, Dobrá kniha Trnava, 2008.

Linden, Nico ter: *Povídá se...: podle Marka a podle Matouše.* Benešov: Eman, 2009.

Vries, Tinie de: *Hrajeme si v Boží zahradě.* Heršpice: Eman, 1998.

Kadlecová, Martina: [Stvořitele nebe i země?](#)

Kitta, Michal: [Stvoření světa a člověka.](#)

Aktivity, tvoření

Další tipy na aktivity jsou v knize „Tím vše začíná“, str. 14: a) vystřižte z časopisů obrázky stromů, květin, zvířat, lidí a nalepte na arch papíru; b) (nebo) na ven: nasbírejte kamínky, větvičky, listy, mech, rostlinky, atd., v míse nebo pekáči s hlínou s dřeti vytvořte krásnou zemi.

Pro děti

Pro mladší děti

Vytiskněte si na celou stránku hebrejské písmeno bet (ב). Ukazujte ho dětem, různě s ním otáčejte a ptejte se, co by to mohlo být. Bet vypadá jako co? (děti někdy přijdou i na šneka, což je nejlepší) Šnek má domeček. Bet znamená v jazyce, ve kterém byl starý zákon napsaný, dům. Svět, tahle planeta, má být domečkem pro člověka.

To dnešní vyprávění nechce povídat o tom, jak svět vznikl, ale k čemu vznikl, k čemu je dobrý. Je to taková básnička na úvod, která vypráví příběh o tom, jak Bůh stvořil zemi.

Pokračujte s dětmi, ať zkusí přejít na to, k čemu jsou jednotlivé části stvořené dobré. K čemu je světlo — abychom viděli... A tma? Ve tmě spíme, odpovídáme... Když vstaneme, je zase světlo. Když se pak díváme ven, díváme se nahoru na nebe a na zem. Nebe a země, to je místo, kde se začíná odehrávat příběh každého člověka, kde se odehrává náš každý den.

A co třeba slunce, měsíc, hvězdy, k čemu jsou... aby svítily a hřály. Měsíc — přiliv. Hvězdy, ukazují směr. Moře, a voda vůbec, k čemu je? Suchá země, pevnina: k čemu je? Dává byliny, stromy, ty jsou dobré i pro nás, obilí, ovoce.... Máme, co jíst.

Pak se v té písničky zpívá, že Bůh stvořil taky ryby a ptáky, divokou zvěř, dobytek a ještěry a hady. Jaké zvíře máte nejradši?

Nakonec přý Bůh stvořil člověka. Tam se to zastavilo. K čemu jsou lidé kolem nás? Máma, táta, kamarádi... abychom nebyli sami, abychom si mohli povídat... Mít někoho k sobě je taky dobré.

Člověku pak Bůh v té básni říká, ať panuje nad zemí a zvěří, ale taky ať je obrazem Božím, tj. Bůh dal člověku úkol, ať dobře pečuje o zemi a zvířata. A když to bude dobře, bude se mít dobře, bude jako v tom domečku.

Sedmý den, to je den odpočinku. Znamená to nedělat pořád něco, ale taky si umět odpočinout, dopřát odpočinku i druhým. Dnes je k tomu vlastně určený den (neděle, to se nic nedělá, nebo jen trochu).

Ta báseň ze začátku Bible nás skutečně upomíná na spoustu věcí, za které bychom měli být vdšní.

Dál s dětmi můžete zkusit [vyrobiť dle návodu závěsnou ozdobu](#) (předtištěný list, pastelky, nůžky, provázek, špejle nebo jiný tvrdý materiál) [nebo kostku](#), při které si zopakují části stvoření, nebo použijte další z výše uvedených aktivit.

Je možné se také rozhodnout pro jednotlivé prvky uvedené v kapitole přesah.

Pro starší děti

Použijte jako pro mladší písmeno bet (ב). Nechte děti povídat o tom, co by to mohlo být, co jim to připomíná. Když přijdou na to, že jde o písmeno, ukažte jim hebrejskou bibli (tu si přejete od faráře, nebo ho poproste o vytisknutí alespoň první stránky). Hebrejšтина se čte od shora dolů jako řeština, ale opačným směrem, zprava doleva, první stránka je podle našeho zprava vzadu. Rabíni, to jsou židovští učitelé, znalci

Písma, ti říkájí, že to není náhoda, když Bible zaříná tímhle písmenem. Ono totiž bet, znamená také d?m. Znovu ukaŹte bet, te? ve správné poloze. Tohle písmeno nám ukazuje i to, o ?em si máme dnes povídat. TotiŹ o stvo?ení sv?ta, k ?emu byl náš sv?t stvo?en. Má být takovým domem pro ?lov?ka. (Ukazujte na písmenu d? m.) Dává mu ochranu nad hlavou, oporu v zádech (zprava doleva), p?du pod nohama, a výhled dop?edu, do budoucnosti. Sv?t je dobré místo k bydlení.

S d?tmi ?t?te text o stvo?ení. *(K tomu mohou zkusit samy sv?t namalovat, jak ho popisuje Bible, a? popustí uzdu fantazii. Vypráv?jte jim o tehdejší p?edstav? sv?ta. Zem? jako rovná plocha, atd., viz druhý den.)*

Všimli jste si, že v textu je psáno, že všechno, co B?h u?inil, je hodnoceno jako dobré? Veškeré stvo?itelské dílo je dokonce velmi dobré. Když se ale podíváme na sv?t kolem sebe, m?Źeme to také tak ?íct? Je dnes všechno dobré?

V tomhle ro?ním období se ve sborech slaví svátek dík?in?ní za úrodu. Lidé d?kují, že mají co jíst, že se mají dobře. Ale t?eba zem?d?lci — s t?mi úroda nejvíc souvisí — ti se p?i své práci ?asto i dost natrápí. Když je sucho, nebo když moc prší, když p?ijdou na úrodu šk?dci nebo plísň?. Je takové stvo?ení dobré?

Nebo když se podíváte na sv?tové problémy hladu, nebo na vále?né konflikty. (A? d?ti zkusí p?ijít na další v?ci, které nejsou dobré. Nemoci, hlad kv?li neúrodné zemi, sucho, povodn?, chudoba, hádky, útlak, nesvoboda... Možno psát na papír, tabuli...) M?Źeme ?íct, že jsou tyhle v?ci také dobré? Jen t?Źko.

Na sv?t je možné se dívat r?znými pohledy. Izrael v?ří, že pro Boha to všechno stvo?ené n?jak dobré rozhodn? bylo. Leccos jsme si pokazili a kazíme my lidé sami, ale p?es to všechno zlé, je možné se po?ád dívat o?ima stvo?itele. V téhle úvodní básni o po?átku, jde totiž o zám?r. O to, k ?emu tu sv?t okolo nás je, nebo spíš k ?emu m?Źe a má být. N?kdo m?Źe vid?t všude kolem jen zkázu a špatné v?ci, ale takový pohled jen otravuje život. Lepší je dívat se jinak, spoléhat na to, že sv?t m?Źe být dobrý. A také pro to n?co zkusit d?lat. Dob?e o n?j pe?ovat. Takový byl i úkol pro ?lov?ka. O to se snaŹí nejen ekologové, kte?í zachra?ují životní prost?edí, ale i další lidé.

(P?ejd?te k napsaným nedobрым v?cem.) Proti nemocem tu máme... doktory. Proti hladu... t?eba potravinové banky, mezinárodní potravinová pomoc; proti chudob?... charitativní organizace. Proti válkám... mírové vyjednava?e, rozumn?jší politiky. Atd.

Na sv?t se dá dívat i o?ima nad?jnýma, o?ima vd?ností. D?kovat za to, že m?Źe být dobrý. Lidem se p?i takovém pohledu lépe Źije.

Dál podle ?asu použijte jednu z výše uvedených aktivit.

P?esah

MoŹno vést další rozhovory na:

- Ekologická témata — pé?e o stvo?ení, zadat d?tem úkol do p?íšt? ud?lat n?co pro životní prost?edí.
- Téma vegetariánství, je n?kdy t?eba jíst maso?
- Téma zlého ve sv?t?, jak se proti tomu dá bojovat? D?ti samy mohou zorganizovat n?jakou charitativní sbírku: na kozu, slepici pro Afriku, na jinou diakonii, na kterou by už sta?ily, t?eba trvající až do února (kdy p?ijde diakonie jako téma období).

Návrh na jednotící prvek pro celé období dík?in?ní od M. Sedlá?kové: Akce I. (moŹné na celý blok, na všechny ?íjnové ned?le) — vd?ný košík nebo strom vd?ností... Pro ned?lku i pro bohoslužby. Ú?astníci bohoslužeb dík?in?ní píší na papírové obrysy ovoce to, za co jsou vd?ní, za co d?kují Bohu, p?ipichuje se na nást?nku/velký karton, kde je obrys košíku, eventuáln? obrysy list? (kv?t?, plod?), ty se v?ší pomocí provázek ? ?i há?k? na váno?ní ozdoby, nebo se napichují na v?tvi?ky na „strom“ (v?tve svázané ve velké

váze/sklenici, nebo velká vřetev upevněná ve stojanu na vánoční strom, atd.). Pokud by to třeba bylo na celé „období“, pak je možno každou neděli zaměřit pozornost vděčnosti a díky na nějakou oblast — stvoření (příroda), za spásu/za Ježíše, zabezpečení života — všechno dobré, co máme v životě, za vztahy, za jídlo, atd. — to je ještě potřeba promyslet vzhledem k textům. Mohly by se podle toho lišit i ty papírové obrysy. Záleží i na farářích nebo na učiteli NŠ, jak se dohodnou. (Pokud bychom chtěli zapojit shromáždění, například při bohoslužbách díkyinění — je potřeba mít hodiny tužek a papír, případně využít děti jako pomocníky — lidé spíše něco napíší, když nebudou muset vstát z lavice, atd.)

Další tip: Akce II. — vytvořte každé dítě v neděli s papírem (hodila by se třeba i malá tabulka, na kterou se dá psát křídou), kam děti napíší, za co jsou letos vděčné. Možná použít i pro celý sbor, rodinné bohoslužby atd., byl by to hezký portrét sboru, když by se odhlédlo pro tentokrát od starostí a položil se děr na vděčnost. Představte si tu krásnou nástěnku nebo webovou stránku.

Liturgie

Písně

Bůh je naše radost (Svítá 22); *Díky* (Svítá 45); *Díky za večer* (Svítá 46); *Laudato sii* (Svítá 172); *Pane, slyš náš hlas* (Svítá 248); *Závěr* (Svítá 484); *Proč svítí sluníčko* (BTS 12); *Krásná je modrá obloha* (EZ 178)

Biblický text k zapamatování

Bůh viděl, že všechno, co učinil, je velmi dobré. (Gn 1,31)

Modlitba

Pane Bože, náš stvořiteli, děkujeme za svět, ve kterém žijeme, za lidi okolo nás, za všechno, co nám pomáhá, abychom se mohli cítit dobře, jako doma. Amen.

Kam dále

[Kadlecová, Martina: Stvořitele nebe i země.](#)

[Kitta, Michal: Stvoření světa a člověka.](#)

Odkaz na píseň

[Bůh je naše radost \(SV22\)](#)

[Díky za toto krásné ráno](#)

[Díky za večer \(SV46\)](#)

[Laudato sii \(SV172\)](#)

[Pane, slyš náš hlas, chcem tě chválit zas](#)

[Za to, že v stromech přežije život](#)

[Proč svítí sluníčko \(BTS12\)](#)

[Krásná je modrá obloha, je zázrak pod ní žít](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[Genesis 1,1–2,3](#)